

ref

Do
Adjutantury Generalnej

Belweder

R A P O R T

Dnia 29.X.20. przybyłem do Budapesztu celem wręczenia pisma odręcznego Naczelnika Państwa do Admirała Horty'ego, Naczelnika Państwa Węgierskiego. W myśl otrzymanych instrukcji miałem dać wyraz uczuciom przyjaźni, jakie Naczelnik Państwa i Naród Polski żywi dla Węgier i raz jeszcze podziękować za pomoc wojskową ofiarowaną przez Węgry w chwili największego niebezpieczeństwa.

1. Audjencja u Naczelnika Państwa

Zostałem przyjęty na prywatnej audjencji dnia 30.X.20. o godz 12-30. Po wręczeniu pisma wywiązała się dłuższa rozmowa, nosząca ze strony Admirała Horty cechy serdeczności.

Admirał Horty wierzy w przyszłość Węgier mimo ich obecnej wprost krytycznej sytuacji. Twierdzi, że ludność rolnicza stanowi zdrowy grunt społeczeństwa, a warunki geograficzne i ekonomiczne spowodują nie wątpliwie przywrócenie Węgrom przynajmniej części prowincji, oderwanych w ostatnim traktacie pokojowym. Ludność podkarpacka dąży i dążyć będzie do Węgier, a nie do Pragi.

Trudności polityczne zewnętrzne, oraz na gruncie Budapesztu niejednokrotnie przeszkadzają życiowym interesom ludności, ale Admirał wierzy, że te ostatnie jako silniejsze i trwalsze wpłyną na ostateczny rozwój sytuacji.

W dziedzinie polityki zagranicznej Admirał wyraził przekonanie że wrogie stanowisko względem wszystkich sąsiadów uniemożliwiłoby sytuację Węgier, dlatego też jest zwolennikiem porozumienia z Rumunją, mimo wielkiego rozgoryczenia, panującego na Węgrzech w stosunku do Rumunii.

Dał przytem do zrozumienia, że spodziewa się w tej sprawie poparcia ze strony Polski.

Opierając się na otrzymanych instrukcjach zaznaczyłem, że nasza dyplomacja zawsze działała w tym duchu.

Następnie Admirał zaznaczył konieczność wspólnej granicy z Polską, która uniezależniałaby stosunki węgiersko-polskie od wrogich wpływów.

W końcu rozmowy Admirał wyraził swoje serdeczne podziękowanie za otrzymane pismo i wspomniał o swej sympatji i żywym zainteresowaniu dla spraw polskich, wykazując znajomość ostatnich wydarzeń, zwłaszcza sprawy Wilna, którą wskazał jako przykład zwycięstwa prawdziwych dążeń ludności nad papierową polityką.

Rozmowa, rozpoczęta po francusku, toczyła się następnie w języku niemieckim, jako lepiej znanym Admirałowi.

2. Pogląd Ministra Spraw Zagranicznych Hr. Csaky'ego na sytuację zagraniczą Węgier.

Na prywatnym obiedzie u delegata polskiego, Hr. Szembeka Minister Spraw Zagranicznych Hr. Csaky scharakteryzował w mojej obecności swój program w polityce zagranicznej.

a/ Stosunek do Rumunii. Cały rząd węgierski uważa porozumienie z Rumunją za konieczność, bez względu na wszelkie trudności. Węgry zrezygnują z podnoszenia kwestji spornych i zgodziłyby się nawet ażeby u.p. Polska przyjęła gwarancję granicy rumuńsko-węgierskiej, wywierając równocześnie w Bukareszcie wpływ przychylny dla Węgier. W razie jakiegoś znaczniejszego przychylnego kroku ze strony Rumunii, rząd węgierski wywarłby wpływ na Węgrów Siedmiogrodzkich w celu złagodzenia

ich opozycyjnego stanowiska . Spodziewane w najbliższych dniach przybycie do Budapesztu Legacji Rumuńskiej , oraz wybór osoby przedstawiciela uważany jest za pierwszy krok do zbliżenia .

↳ Inicjatywa w tym kierunku wyszła ze strony francuskiej . Ostatnie zmiany gabinetowe we Francji osłabiły tę akcję . Rząd węgierski przyjąłby z wdzięcznością podjęcie pewnych kroków w tym kierunku ze strony polskiej w Rumunji .

b/ Sprawa Słowaczyny i Rusi przykarpackiej .

↳ Sprawy Słowaczyny nie poruszał Hr. Csaky wprost, można było jednak wyczuć, że uważa ją za sprawę dalszą .

Zamiary co do Rusi przykarpackiej opiera Hr. Csaky na poglądach wyrażonych w nocie Millerhanda przesyłającej traktat pokojowy . Jest tam mowa o szybkim ogólnikowym załatwieniu sprawy pokoju bez szczegółowego wnikania w sytuację etnograficzną . Dlatego też ludności Rusi przykarpackiej musi być zagwarantowana możliwość wypowiedzenia się , a jej życzenia muszą być wzięte pod uwagę .

↳ Po ratyfikacji pokoju nastąpią wybory na Rusi . Program czeski dąży do zebrania posłów czeskich w Pradze i stwierdzenia przez nich przynależności do Czecho-Słowacji .

↳ Propaganda węgierska zmierza do zjazdu posłów w Munkaczu i żądania autonomji . Autonomja stworzyłaby wgrunt dla dalszych wpływów węgierskich i precedens dla innych mniejszości narodowych w Czecho-Słowacji dla dążeń autonomicznych lub wprost separatystycznych .

W przeprowadzeniu wyborów największą rolę może odegrać akcja materialna . 10 milionów koron czeskich może zdecydować sprawę .

Głównymi agitatorami czeskimi są Rusini Galicyjscy, zwerbowa-
ni w Galicji Wschodniej przez agentów czeskich .

c/ Komisje delimitacyjne

Wspomniana powyżej nota Millerhanda przewiduje utworzenie
mieszanych Komisji delimitacyjnych o szerokich kompetencjach , w celu
zbadania stosunków etnicznych w okręgach pogranicznych i definitywnego
uregulowania granic .

Węgry przyjąłby to z wdzięcznością , gdyby Polska zarząda-
ła swego przedstawiciela we wspomnianych komisjach i poczyniła odpowied-
nie kroki w Paryżu .

3. Wpływy niemieckie

Z relacji delegacji polskiej i nieoficjalnych głosów węgier-
skich widoczne jest , że mimo niewątpliwie ententofilskiego obecnego
rządu , Niemcy posiadają na terenie węgierskim wielu zwolenników /mię-
dzy innymi Szef Sztabu Generalnego , Gen. Bersevicsy/ W razie znacz-
nego pogorszenia stosunków francusko-węgierskich a nieuzyskania znacz-
nego wpływu Polski, możliwe jest ugruntowanie wpływów niemieckich w dro-
dze przez Wiedeń .

Obecne tarcia między Austrią a Węgrami , spowodowane wystą-
pieniem stronnictwa chrześ-społ. w Wiedniu w sprawach granicznych ta-
mują narazie te wpływy .

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 59187r dnia 1/XII 1920 r.
Zatops. Wydział

Bechrujz